

4. Нетіс І. Т. Наукове обґрунтування та розробка енергозберігаючих технологій вирощування озимої м'якої і твердої пшениці на зрошуваних землях півдня України: автореф. на здобуття наук. ступеня доктора с.-г. наук: 06.01.09 / І. Т. Нетіс. – Херсон, 1998. – 40 с.
5. Прядко Ю. М. Особливості росту та розвитку рослин пшениці озимої в осінній період вегетації залежно від попередників і строків сівби / Ю. М. Прядко // Бюл. Інст-ту сільського господарства Степової зони. – 2014. – № 7. – С. 143-147.
6. Шаганов І. А. Практические рекомендации по освоению интенсивной технологии возделывания озимых зерновых культур / И. А. Шаганов. – 2-е изд., доп. и перераб. – Минск: Равноденствие, 2008. – 18 с.
7. Беденко В. П. Показатели фотосинтеза и селекция на высокую продуктивность озимой пшеницы / В. П. Беденко, Р. А. Уразалнев // Селекция зерновых культур. – Алма-Ата, 1983. – С. 103-117.
8. Погодні умови осіннього періоду вегетації та розвиток пшениці озимої за різних строків сівби / [Л. І. Ворона, В. В. Сторожук, В. П. Ткачук, О. В. Швайка, О. В. Іщук]. // Агропромислове виробництво Полісся. – 2013. – Вип. 6. – С. 14-20.
9. Доспехов Б. А. Методика полевого опыта (с основами статистической обработки результатов исследований). – 5-е изд., доп. и перераб. / Доспехов Б. А. – М. : Агропромиздат, 1985. – 351 с.
10. Дисперсійний і кореляційний аналіз результатів польових дослідів : монографія / [Ушкаренко В. О., Нікішенко В. Л., Голобородько С. П., Кокових С. В.]. – Херсон : Айлант, 2009. – 372 с.

УДК 633.15:631.67:636.085.52:477.7

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ КУКУРУДЗИ НА СИЛОС І ЗЕЛЕНИЙ КОРМ В УМОВАХ ЗРОШЕННЯ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

МОРОЗОВ О.В. – доктор с.-г. наук, професор

БІДНИНА І.О. – кандидат с.-г. наук, с.н.с.

КОЗИРЄВ В.В. – кандидат с.-г. наук

Інститут зрошуваного землеробства НААН

РЕЗНІК В.С. – аспірант

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Постановка проблеми. Кукурудза є однією з найбільш високопродуктивних зернових культур універсального призначення, яку вирощують для продовольчого, кормового і технічного використання. Із загального валового світового виробництва зерна кукурудзи на продовольчі цілі використовується близько 15-20 %, на технічні – 15-20 % та 62-65 % на корм худоби [1].

В умовах недостатнього і нестійкого зволоження зрошенню належить головна роль у підвищенні врожайності сільськогосподарських культур, у томі числі при вирощуванні кукурудзи на силос, зелений корм, сінаж [2-5].

Стан вивчення проблеми. В Україні кукурудза належить до основних фуражних культур, оскільки вона є важливим джерелом забезпечення сільськогосподарських тварин концентрованими кормами, силосом та зеленою масою.

Поживна цінність силосу з кукурудзи залежить від морфологічної структури рослин, що силосуються: 100 кг силосу з усієї рослини (стебла, листя, початки) відповідають 25-32 к.од. та містять 1,4-1,8 кг перетравного протеїну, тоді як 100 кг силосу із стебел та листя відповідають 16-20 к.од. та містять 1,3 кг перетравного протеїну. Кукурудза займає важливе місце в кормовому конвеєрі завдяки високому вмістові в зеленій масі вуглеводів та каротину. Сто кілограмів зібраної маси відповідають за поживністю 16 кормовим одиницям [1]. В сучасних умовах сільськогосподарського виробництва на зрошуваних землях півдня України посівні площі, валовий збір кукурудзи на силос і зелений корм постійно зменшуються.

Завдання і методи досліджень. Завдання дослідження – дати оцінку сучасного стану вирощування кукурудзи на силос і зелений корм в умовах зрошення півдня України (на прикладі Херсонської області).

Дослідження проводилися на основі використання загальноприйнятих методів. Методи досліджень: польовий, аналітичний, розрахунково-порівняльний, математичної статистики. Для узагальнення даних використовували статистичний, графічний та аналітичний методи [6].

Результати досліджень. Середня посівна площа кукурудзи на силос і зелений корм по Херсонській області за період 1990-2015 рр. склала 79,6 тис.га., на зрошенні – 28,5 тис. га (35,8 % від загальної площі посіву). В середньому, на зрошуваних землях щорічно отримували 61,0 % (602,0 тис. тонн) всього валового збору кукурудзи на силос і зелений корм. За період охоплення дослідженнями виявлена тенденція до зменшення посівних площ кукурудзи на силос і зелений корм на зрошуваних і неполивних землях (рис. 1).

Середня врожайність кукурудзи на силос і зелений корм становить 12,39 т/га, при середній урожайності на зрошуваних землях – 22,12 т/га, на неполивних землях – 7,53 т/га. Виявлена тенденція до зменшення врожайності кукурудзи на силос, зелений корм, сінаж на зрошуваних землях. Це характеризує низьку ефективність вирощування кукурудзи на силос і зелений корм на зрошенні (рис. 1).

Аналіз узагальнених даних багаторічних досліджень (1990-2015 рр.) щодо врожайності кукурудзи на силос і зелений корм на зрошуваних і незрошуваних

них землях свідчить, що коефіцієнт ефективності зрошення в Херсонській області в середньому складає 2,8 при середньому прирості врожайності від зрошення 13,89 т/га (табл. 1).

Отримання сільськогосподарської продукції в Херсонській області відбувається при значному находженні теплових ресурсів і найменшій у Південному регіоні кількості опадів. За таких умов ведення землеробства в області знаходиться на межі постійного ризику, а строкатість урожайності сільськогосподарських культур за роками дуже велика. Це підтверджує актуальність досліджень щодо підвищення

ефективності зрошення.

В сучасних умовах господарювання з 18 районів Херсонської області кукурудзу на силос, зелений корм, сінаж на зрошуваних землях вирощують тільки у 9 районах: Білозерському, Генічеському, Горностаївському, Голопристанському, Іванівському, Каховському, Новотроїцькому, Скадовському і Чаплинському.

Найбільші площі посівів культури на зрошуваних землях впродовж останніх років (2012-2015 рр.) зосереджені в Чаплинському, Каховському, Білозерському і Новотроїцькому районах Херсонської області.

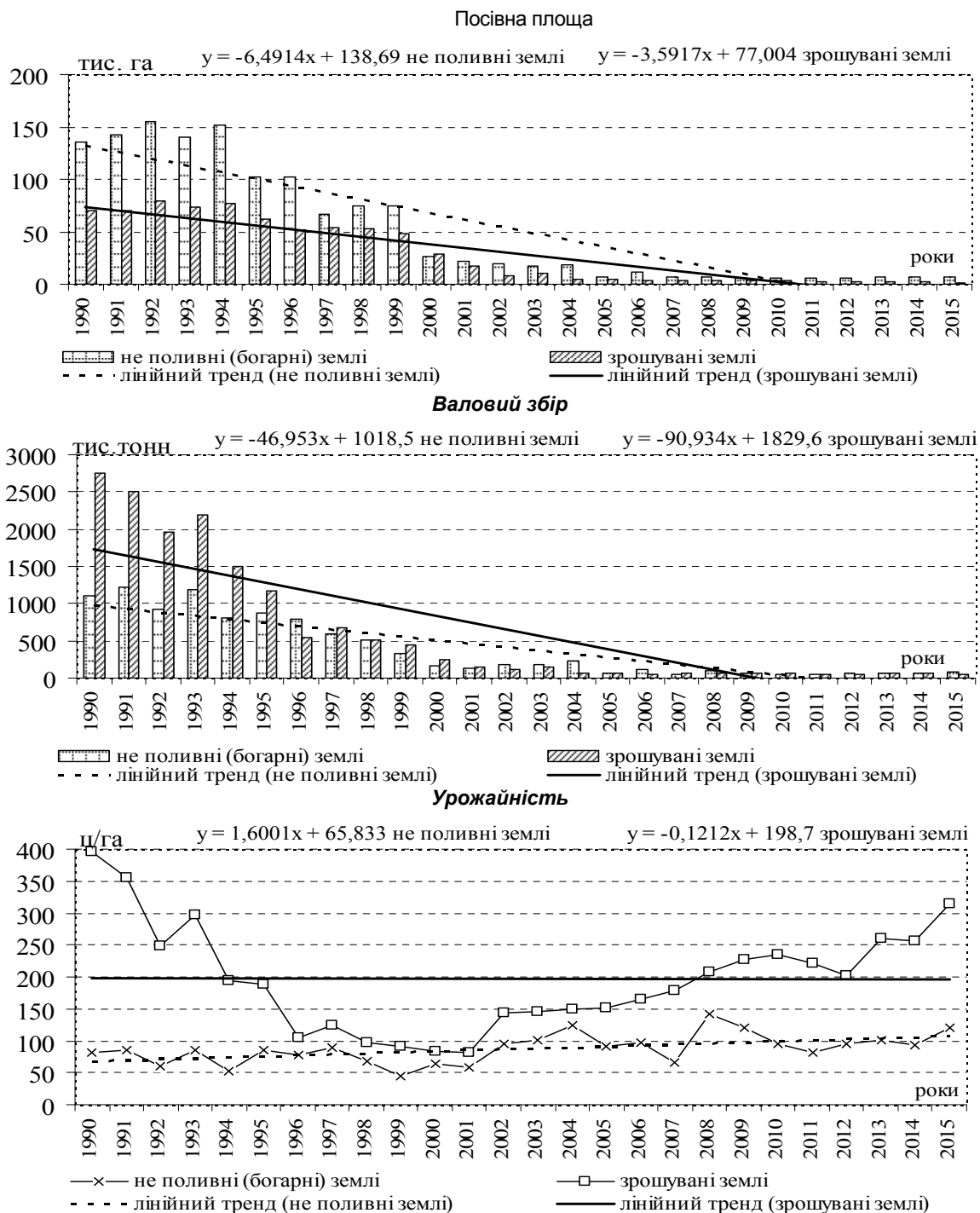

Рисунок 1. Динаміка посівних площ, валового збору та урожайності кукурудзи на силос і зелений корм (вага зеленої маси) по Херсонській області

Таблиця 1 – Продуктивність кукурудзи на силос і зелений корм (вага зеленої маси) на зрошенні в Херсонській області

Роки	Урожайність, т/га		Приріст урожаю від зрошення, т/га	Поправочний коефіцієнт на ефективність зрошення
	при зрошенні	без зрошення		
1990	39,6	8,1	31,5	4,8
1991	35,53	8,63	26,9	4,1
1992	24,78	5,95	18,83	4,2
1993	29,72	8,54	21,18	3,5
1994	19,33	5,29	14,04	3,7
1995	18,84	8,48	10,36	2,2
1996	10,57	7,72	2,85	1,4
1997	12,43	8,84	3,59	1,4
1998	9,62	6,83	2,79	1,4
1999	9,15	4,38	4,77	2,1
2000	8,42	6,48	1,94	1,3
2001	8,18	5,73	2,45	1,4
2002	14,39	9,42	4,97	1,5
2003	14,66	10,18	4,48	1,6
2004	15,04	12,45	2,59	1,2
2005	15,11	9,19	5,92	1,6
2006	16,59	9,77	6,82	1,7
2007	17,79	6,58	11,21	2,7
2008	20,86	14,11	6,75	1,5
2009	22,71	11,98	10,73	1,9
2010	23,48	9,56	13,92	2,6
2011	22,05	8,14	13,91	2,8
2012	20,29	9,51	10,78	2,1
2013	26,06	10,11	15,95	2,6
2014	25,64	9,36	16,28	2,7
2015	31,52	12	195,2	2,6
Середнє	22,12	7,53	13,59	2,8

* поправочний коефіцієнт на ефективність зрошення визначається як відношення врожайності на зрошуваних ґрунтах до врожайності на їхніх незрошуваних аналогах.

Так, частка Чаплинського району у структурі посівних площ під кукурудзою на силос, зелений корм, сінаж, станом на 2015 р. становить 35,2 %; Новотро-

їцького району – 15,6 %; Білозерського району – 15,1 %; Каховському районі – 14,9 % (рис. 2).

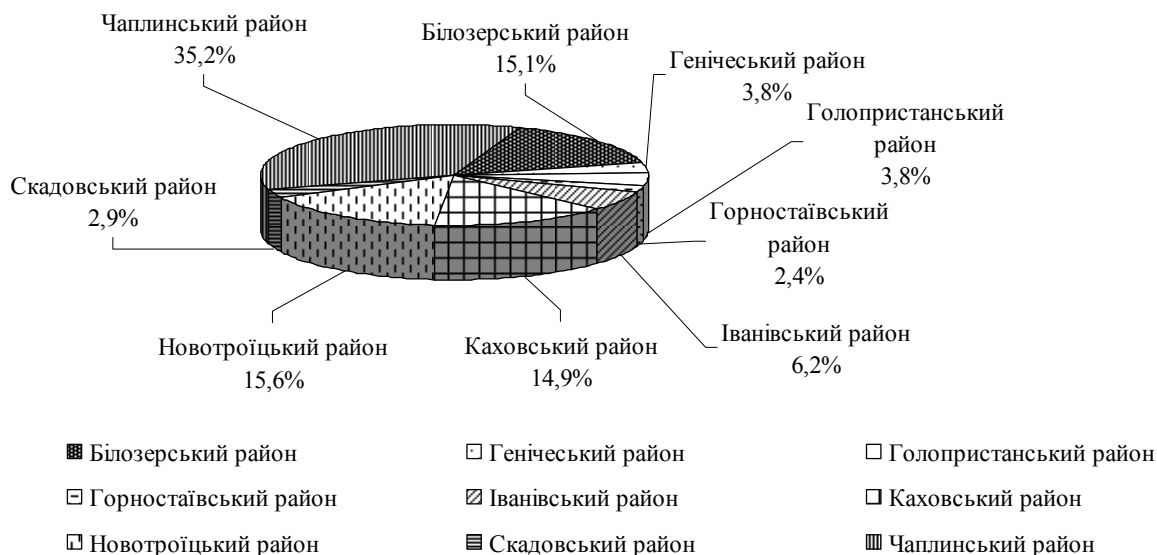

Рисунок 2. Структура посівних площ кукурудзи на силос і зелений корм у розрізі районів Херсонській області, % (станом на 2015 рік)

Динаміку посівних площ, зайнятих під кукурудзою на силос на зрошуваних землях у розрізі районів Херсонської області представлено на рис. 3. За період охоплений дослідженнями (2012-2015 рр.) виявлена тенденція до зменшення посівних площ кукурудзи на

силос і зелений корм у Білозерському, Голопристанському, Горностаївському, Іванівському, Каховському, Новотроїцькому та Скадовському районах Херсонської області. У Генічеському та Чаплинському районах Херсонської області на зрошуваних землях спостеріга-

ється незначне збільшення посівних площ під кукурудзою на силос і зелений корм (рис. 3).

Урожайність кукурудзи на силос і зелений корм (вага зеленої маси) на зрошуваних землях у розрізі районів свідчить, досить сильно варіювала по роках вирощування (2012-2015 рр.), що пов'язано як з погодними умовами вегетаційного періоду, так і з технологічним забезпеченням процесу вирощування культури.

Так, у Білозерському, Горностаївському, Голопристанському, Каховському, Новотроїцькому та Чаплинському районах Херсонської області спостеріга-

ється зростання урожайності кукурудзи на силос і зелений корм на зрошуваних землях.

У Генічеському, Іванівському, Скадовському районах області спостерігається незначне зменшення урожайності кукурудзи на силос і зелений корм на зрошуваних землях. У середньому за період охоплені дослідженнями (2012-2015 рр.) мінімальний рівень урожайності кукурудзи на зрошуваних землях у Херсонській області спостерігався у Голопристанському районі – 8,48 т/га, найвищий – у Генічеському – 46,29 т/га (рис. 5).

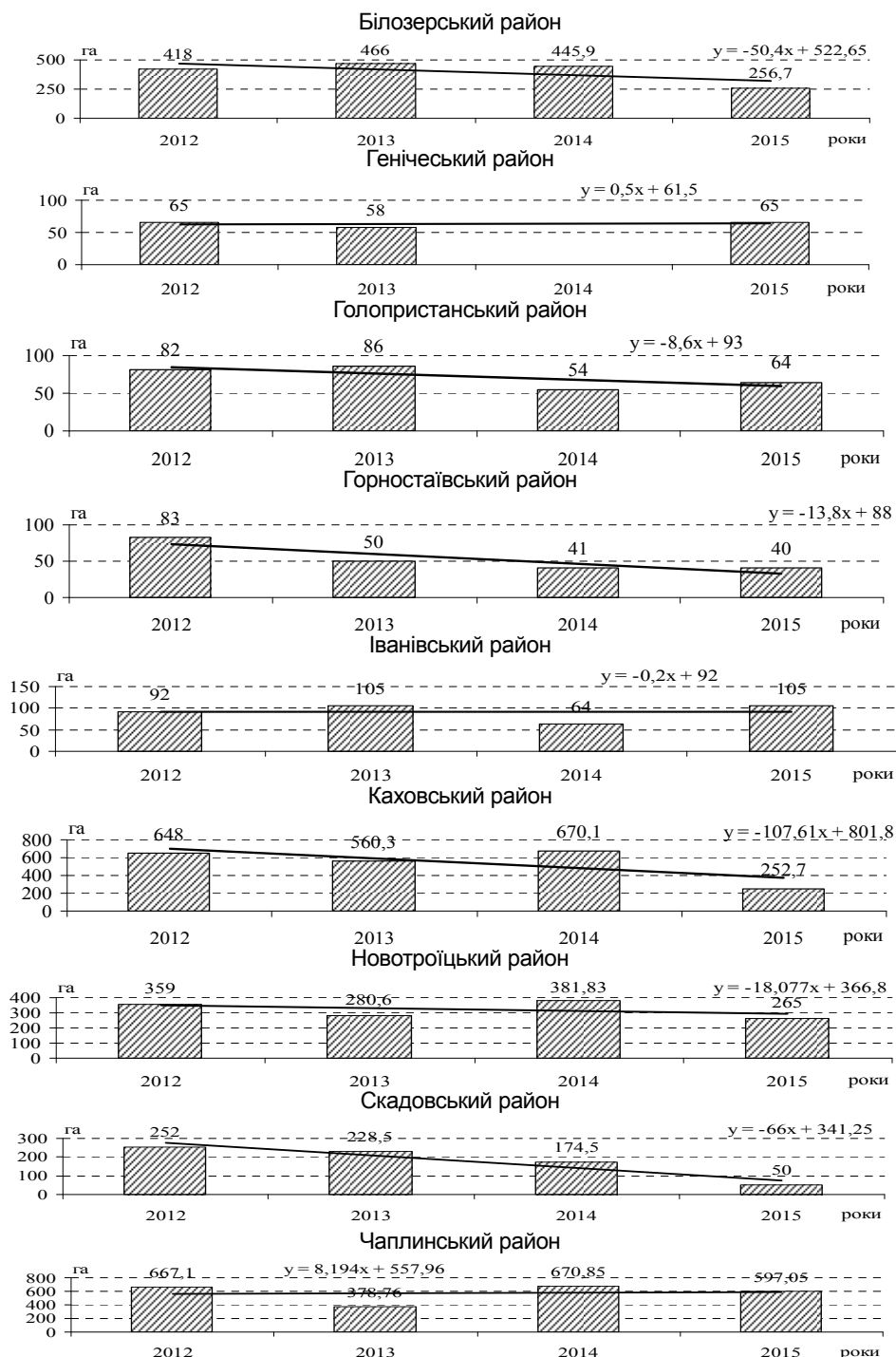

Рисунок 3. Динаміка посівних площ кукурудзи на силос і зелений корм на зрошуваних землях Херсонської області

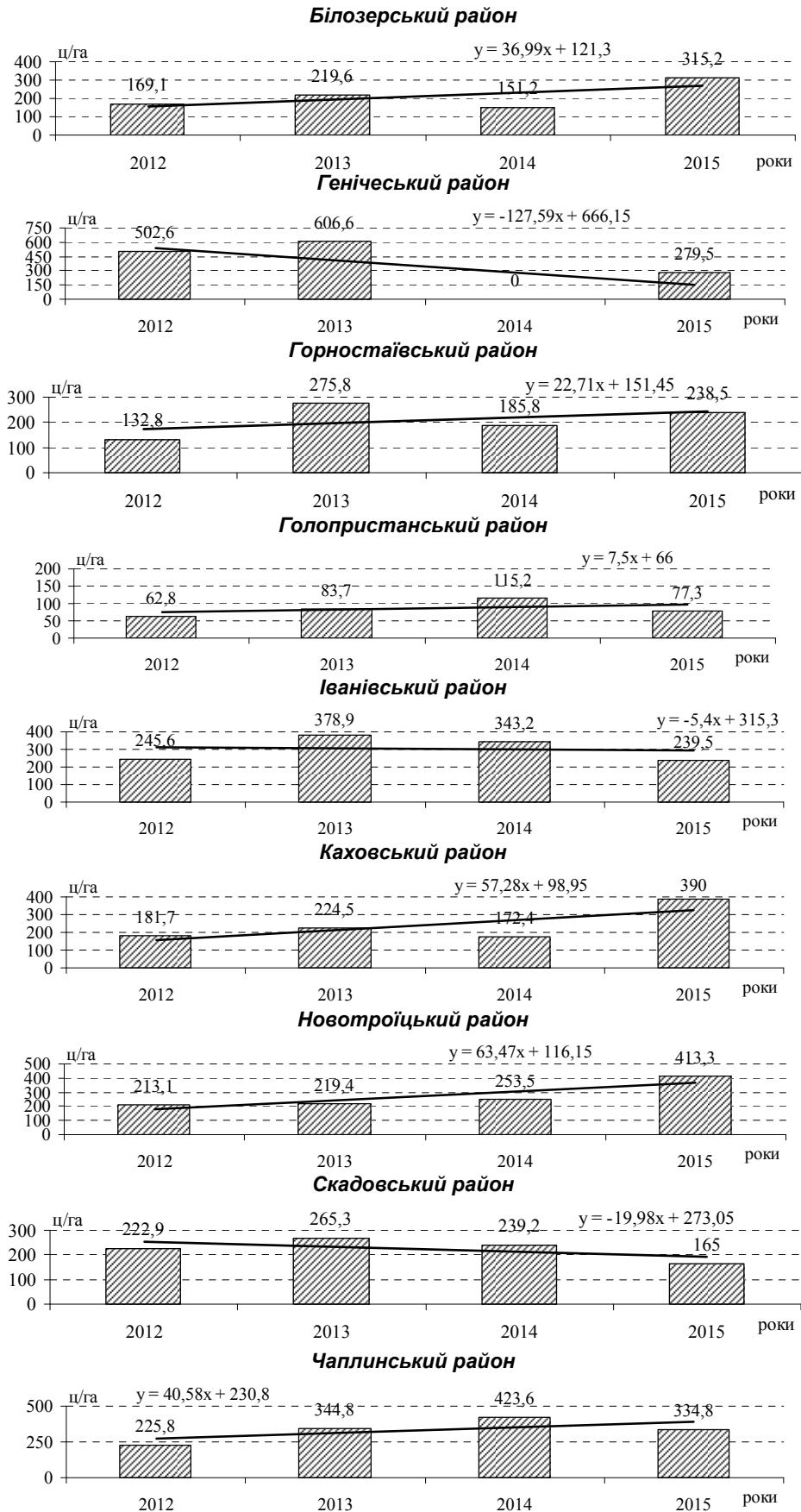

Рисунок 4. Динаміка урожайності кукурудзи на силос і зеленої корм (вага зеленої маси) на зрошуваних землях Херсонської області

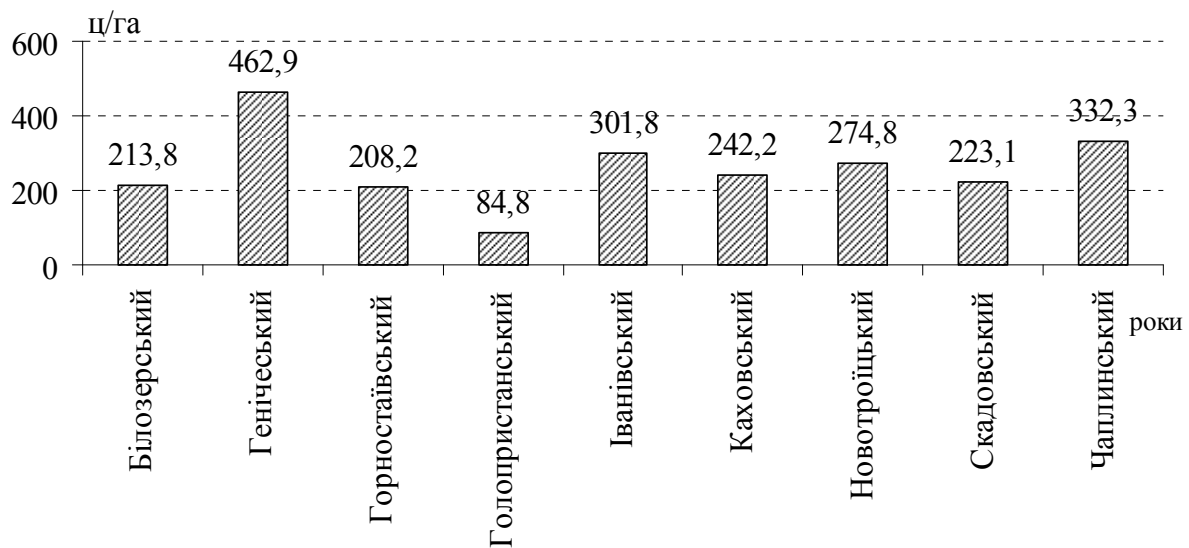

Рисунок 5. Динаміка урожайності кукурудзи на силос і зелений корм (вага зеленої маси) на зрошуваних землях у розрізі районів Херсонської області (середнє за 2012-2015 рр.)

Таблиця 2 – Динаміка урожайності кукурудзи на силос і зелений корм (вага зеленої маси) на зрошуваних землях Херсонської області (2012-2015 рр.)

Адміністративні райони	Роки			
	2012	2013	2014	2015
Білозерський	16,91	21,96	15,12	31,52
Генічеський	50,26	60,66	-	27,95
Горностаївський	13,28	27,58	18,58	23,85
Голопристанський	6,28	8,37	11,52	7,73
Іванівський	24,56	37,89	34,32	23,95
Каховський	18,17	22,45	17,24	39
Новотроїцький	21,31	21,94	25,35	41,33
Скадовський	22,29	26,53	23,92	16,5
Чаплинський	22,58	34,48	42,36	33,48

Висновки та пропозиції.

1. За період охоплений дослідженнями (1990-2015 рр.) виявлена тенденція до зменшення посівних площ кукурудзи на силос і зелений корм на зрошуваних і незрошуваних землях Херсонської області.

2. Середня врожайність кукурудзи на силос і зелений корм за період досліджень (1990-2015 рр.) дорівнює 12,39 т/га, при середній урожайності на зрошуваних землях – 22,12 т/га, на неполивних землях – 7,53 т/га. Виявлена тенденція до зменшення врожайності кукурудзи на силос і зелений корм на зрошуваних землях. Аналіз узагальнених даних багаторічних досліджень щодо врожайності кукурудзи на силос і зелений корм на зрошуваних і незрошуваних землях свідчить, що коефіцієнт ефективності зрошення в Херсонській області в середньому складає 2,8 при середньому прирості врожайності від зрошення 13,89 т/га.

3. В сучасних умовах господарювання з 18 районів Херсонської області кукурудзу на силос і зелений корм на зрошуваних землях вирощують тільки у 9 районах: Білозерському, Генічеському, Горностаївському, Голопристанському, Іванівському, Каховському, Новотроїцькому, Скадовському і Чаплинському. Найбільші площі посівів культури на зрошуваних

землях зосереджені в Чаплинському, Каховському, Білозерському і Новотроїцькому районах Херсонської області.

Перспективи подальших досліджень. Вдосконалення елементів технології вирощування кукурудзи на силос і зелений корм в умовах зрошення півдня України, що забезпечить отримання якісної продукції при одночасному зменшенні витрат на її виробництво та дотриманні вимог екологічної чистоти, підвищення і стабілізацію родючості ґрунту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Особливості сучасних світових технологій вирощування кукурудзи: наукове – виробниче видання / [С. В. Кліщенко, О. Л. Зозуля, Л. М. Єрмакова, Р. Т. Івановська] – ТОВ «ЕНЕМ», 2006. – 120 с.
2. Наукові основи охорони та раціонального використання зрошуваних земель України / за ред. С. А. Балюка, М. І. Ромашенка, В. А. Сташука. – К. : Аграрна наука, 2009. – 622 с.
3. Ушкаренко В. О. Зрошуване землеробство: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. О. Ушкаренко – К. : Урожай, 1994. – 225 с.
4. Орошаемое земледелие на Украине / Редакц. коллегия: С. М. Алпатьев, Н. А. Гаркуша, М. М.

- Горянський, С. Д. Лысогоров и др. – К. : Изд-во «Урожай», 1968. – 356 с.
5. Титков А. А. Оросительные мелиорации южных степей Украины: уч. пособие / А. А. Титков. – Симферополь: ИТ «Ариал», 2011. – 812 с.
6. Методика польових і лабораторних досліджень на зрошуваних землях / За науковою редакцією Р. А. Вожегової. – Херсон: Грінь Д.С., 2014. – 286 с.

УДК 339.138:659.152

ВИСТАВКИ-ЯРМАРКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ МАРКЕТИНГУ

НОСЕНКО Ю.М. – кандидат с.-г. наук
Національна академія аграрних наук України
БІЛЯЄВА І.М. – кандидат с.-г. наук, с.н.с.
Інститут зрошуваного землеробства НААН
СІНЕЛЬНИК Л.М.
ННЦ «Інститут землеробства НААН»

В сучасному світі щорічно проводиться значна кількість різноманітних виставок і кількість учасників в них постійно збільшується. Участь у виставках стала для багатьох компаній способом «нагадати про себе», представити нову продукцію, а відмова від участі у виставковому процесі може призвести до погіршення іміджу та певного статусу компанії.

З іншого боку вкладення в виставкову діяльність не завжди дають економічний ефект. Сьогодні проста схема участі у виставці - отримання і заповнення виставкових площ інформацією про за пропоновану продукцію і її зразками, ставка на видовищность, яскраву рекламу і т.п., працює вже не так ефективно. За нових замовників доводиться вже боротися. З'явилися інші ефективні способи представлення і просування товарів і послуг: сайти, інтернет-магазини, інтернет-розсилки і т.і.

В той же час участь у виставках при правильній підготовці і добре організованій роботі протягом усіх виставкових днів, може забезпечувати хороший економічний ефект. Просто на сучасному етапі нарізла необхідність в підвищенні економічної віддачі від виставкової діяльності.

Метою наших досліджень було дослідити сучасні підходи до класифікації виставок (за частотою проведення, складом експонатів, сферою дії, метою проведення, характером торгових операцій), структури витрат на проведення, існуючі методичні підходи до оцінки ефективності проведення виставок та шляхи покращення виставкової діяльності.

Результати досліджень. У сучасній концепції маркетингу виставкам і ярмаркам надається особливе значення. На підготовку і участь в них багато американських фірм використовують 18-20% всіх коштів, виділених на маркетинг, німецькі - до 25% [1]. Це зумовлено тим, що фірми вбачають у виставках і ярмарках важливий інструмент маркетингу, який дозволяє їм успішно забезпечувати ефективну товарну і цінову політику, розподіл та просування товарів на ринок.

Виставку розглядають як періодичний коротко-часовий захід, в рамках якого значна кількість фірм (експонентів) за допомогою зразків (експонатів) демонструють нові товари, ідеї або послуги однієї або декількох галузей для інформування потенційних споживачів про свою фірму і її продукцію з метою сприяння продажам. Ярмарок (торговий ярмарок або

виставка-ярмарок) спрямований на залучення фірм однієї або декількох галузей для демонстрації своїх товарів, продажу та укладання торговельних угод.

Основними покупцями на виставках є кінцеві споживачі, а на ярмарках - представники оптової торгівлі. Існують й інші відмінності. В той же час можна навести безліч прикладів, коли виставка проводиться як престижний захід і за своїми цілями нічим не відрізняється від ярмарки.

В цілому виставки і ярмарки дозволяють їх учасникам ефективно вирішувати маркетингові проблеми, перш за все - пов'язані з обґрунтуванням ефективної товарної та цінової політики, політики розподілу та просування товарів.

Дані завдання можна успішно вирішувати, якщо ретельно обґрунтувати необхідність участі в тих чи інших виставках або ярмарках, сформувати перелік установ-учасників, на належному рівні організувати підготовку і проведення цих заходів, а також ефективно використати результати, отримані під час виставок і ярмарків.

Класифікація виставок та ярмарків. Кількість виставок і ярмарків, що проводяться як в окремих країнах, так і в світі в цілому, постійно зростає. Тільки в міжнародному каталозі щорічно фіксується понад 3,5 тис. таких заходів більш, ніж в 100 країнах світу [1]. Крім того, організовується значна кількість різних національних, регіональних і місцевих виставок і ярмарків. Для кращої орієнтації в цій множині заходів (далі - виставок) їх класифікують. В літературі зазвичай при їх класифікації [1; 2; 4] найбільш часто враховують наступні ознаки:

- частота проведення;
- склад запропонованих експонатів;
- характер торгових операцій;
- сфера дії;
- мета організації заходу.

З урахуванням частоти проведення зазвичай розглядають виставки:

- періодичні;
- щорічні;
- сезонні.

Частота проведення виставок залежить головним чином від виду запропонованих експонатів. Якщо, наприклад, мова йде про модний одяг, то такі виставки-продажу організовуються від двох до чотирьох разів на рік, в той час як демонстрація і продаж